

СТ А Н О В И Щ Е

Относно конкурс обявен в Държавен вестник, бр. 55, от 28 юни 2024 г. с. 23 от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление

2.2. История и археология (Средновековна балканска история – Стопанска история на Балканите, X – XV век) за нуждите на Исторически факултет

Документите за участие в конкурса са подадени от един кандидат: гл. ас. д-р Йоанна Илиева Бенчева. Комисията по преглед на документите е установила, че внесените от нея документи отговарят на нормативните изисквания съгласно ЗРАСРБ. Спазени са всички срокове в процеса на провеждане на конкурса.

Според направената Справка за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2, ал. 3 и ал. 5 от ЗРАСРБ, кандидатът Йоанна Бенчева напълно покрива определения норматив от точки.

Основен хабилитационен труд е монографията **Търговията с хранителни продукти в Далмация и Истрия (XIII – XV в.).** София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2024, 224 с.

В книгата на задълбочено научно проучване е подложена законодателната рамка на търговията с храни, най-ясно видима в запазените градски статутути от Далмация и Истрия в периода XIII – XV век. Статутите очертават правилата на търговията с хранителни продукти. Според тях се определят и различните стоки, с които се търгува. Йоанна Бенчева е анализирала уставите както на водещи центрове на търговията

като Дубровник, Котор, Сплит, Задар, така и на по-малки градски общини като Бузет или Пиран. Отделено е внимание, както на тези селища, за които е важна и сухопътната търговия като Воднян и Двиград, така и на островите, които основно използват морски транспорт – Хвар и Крък. Към тях следва да се добавят още градчетата Трогир, Сен, Винодол, Брач, Скрадин, Раб, Корчула и др. Ясно са определени долната и горната граница на изследването, с оглед на приемането на първите градски статuti през XIII в. и османското завоевание на Балканите през XV в., което довежда до оттеглянето на Унгария като политически фактор в Далмация. Книгата е структурирана в три глави. В първа глава „Градовете – природна среда, развитие, статuti“ (с. 13–72) е направен преглед на природните условия, които предопределят производството на определен вид храни. Разгледани и анализирани са статутите на девет градове от Истрия и на 19 градове от Далмация. Главно внимание е отделено и на съперничеството между Венеция и Унгария за контрол над Адриатическото крайбрежие и отражението му върху търговията с хранителни стоки. Крайният извод, че за разлика от Венеция, която успява да приобщи икономиката на Истрия и Далмация към своята, Унгарското кралство не успява да стори това, поради това, че градовете в Далмация се отличават със силната си автономия и самоуправление. Втора глава „Търговията с хранителни продукти в градските статuti“ (с. 73–161) обхваща най-важната и същностна част на изследването. В нея подробно са проучени разпоредбите в градските статuti, които регулират производството на храни, работното време на производителите, вноса и износа на хранителни стоки, търговията на едро и дребно, събираните данъци и такси, правилата за продажба, контролът на властите върху процеса на снабдяване на населението с храни, изискванията към дейността на търговците и т.н. Йоанна Бенчева специално се спира следните групи хранителни продукти, които са предмет на търговска дейност: хляб и зърнени култури, месо

(отглеждането на добитък за консумация на месо е било забранено в пределите на градските стени; в Шибеник Задар и Сплит е било забранено отглеждането на прасета), мляко и млечни продукти, риба и морски дарове, пчелен мед, плодове и зеленчуци, зехтин и маслини, сол, подправки и вино. Трета глава „Средата и хората“ (с. 163–188) е посветена на разпоредбите в градските статuti, регламентиращи свързаните с търговията дейности и очертават пространствените ѝ измерения в градската среда. Разгледани са местата, на които се осъществява търговията с храни, а именно площадът, пристанището, магазините, кръчмите домът. Специално внимание е отделено на хората – изискванията към търговците и чиновниците, които контролират търговията. Не е подминат и външния вид на стоките за продажба и по-точно опаковките и тяхното значение. Представени са използваните мерки и теглилки. В заключението на книгата (с. 189–192) са направени необходимите обобщения. Приложеният речник на термините (с. 193–195) се отнася главно за мерките и теглилките и улеснява използването на направеното изследване. Библиографията и научния апарат са прецизни и в много отношения пример за професионализъм. При все, че в работата си е използвала редица изследвания на хърватски учени по темата за производство и търговия на хранителни продукти, с настоящата монография Йоанна Бенчева внася значителен принос в балканската медиевистика. Тя представя в пълнота един проблем в областта на средновековната менталност.

Приложенията за конкурса студии, статии и научни съобщения на Йоанна Бенчева са само още едно потвърждение за нейните качества като блестящ изследовател в областта на средновековната балканска история.

В научната биография на Йоанна Бенчева трябва да се отбележат и многобройните ѝ участия с доклади и научни съобщения в национални и международни исторически форуми.

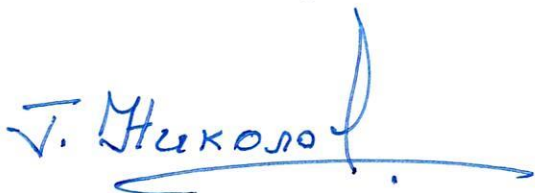
Приложената справка за аудиторната заетост в катедра „История на Византия и балканските народи“, показва че са налице възможности за пълноценно часово покритие от лекционните курсове на Йоанна Бенчева.

В научните публикации на Йоанна Бенчева не се откриват елементи на плагиатство и некоректно отношение при цитиране на чужди изследвания. Нещо повече, научният апарат и посочване на други трудове е направено със стремеж за пълнота и колегиално отношение.

Личните ми впечатления от Йоанна Бенчева, която познавам още от студентските години са, че това е един изключително почтен, скромн и ерудиран учен, чиято научна кариера трябва да продължи. Като още едно важно качество, трябва да се отбележи нейната езикова подготовка, с познания както на старите езици (латински, старогръцки, старобългарски и др.), така и на модерните европейски, а в случая и балкански езици.

Като се основавам на горенаписаното, убедено заявявам положителния си вот за заемане на академичната длъжност „доцент“ от Йоанна Илиева Бенчева в така обявения конкурс.

София, 29 септември 2024 г.

Проф. д-р Георги Н. Николов

(Софийски университет „Св. Климент Охридски“, вътрешен член на Научното жури)